

2024

Мистецтво

ОЛЬГА ЛОБОВА

3

ОЛЬГА ЛОБОВА

Мистецтво

РІЗНОВИДИ МИСТЕЦТВ

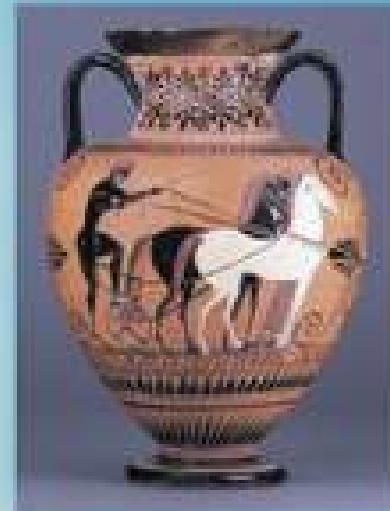
НАРОДНЕ

АВТОРСЬКЕ

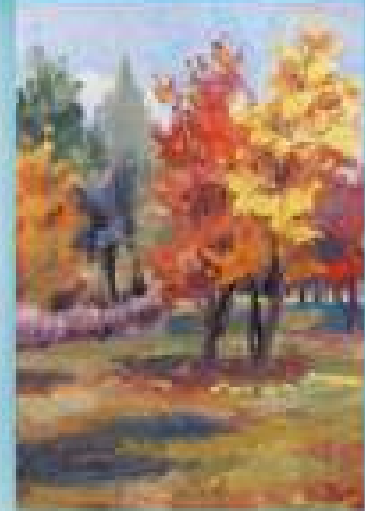

ВИДИ
МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА

ГРАФІКА

ВИДИ
ОБРАЗО-
ТВОРЧОГО
МИСТЕЦТВА

ЖИВОПИС

ВОКАЛЬНЕ

ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ

СКУЛЬПТУРА

МИСТЕЦЬКІ ЖАНРИ

ПЕЙЗАЖ

АНІМАЛІСТИЧНИЙ

ПІСНІ

ЖАНРИ
МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА

МАРШІ

НАТЮРМОРТ

ЖАНРИ
ОБРАЗО-
ТВОРЧОГО
МИСТЕЦТВА

ПОРТРЕТ

ТАНЦІ

ПОБУТОВИЙ

ІСТОРИЧНИЙ

Ольга Лобова

Мистецтво

Підручник інтегрованого курсу для 3 класу
закладів загальної середньої освіти

УДК 7*кл3(075.2)
Л68

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України № 22 від 07.01.2025 року;
протокол № 8 від 04.11.2024 року)*

Вірші, поспівки і тексти без підписів належать автору

На дивній планеті, в мистецькому краї,
вітри на сопілках мелодії грають,
малюють пейзажі дощинки-краплини,
й у вальсі кружляють червоні калини...

У цьому дзвінкому барвистому краї
мистецтв різновиди на тебе чекають!

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:

— пізнаємо мистецтво

— слухаємо музику

— музично-творча діяльність

Розділ перший

РІЗНОВИДИ МИСТЕЦТВ

РОЗМАЇТТЯ МИСТЕЦЬКОГО СВІТУ

Прочитай текст. Знайди у тексті назви мистецтв, а на малюнках – їх зображення.

Мистецтво — відображення навколишнього світу і життя людей у художніх образах.

Кожне мистецтво неповторне й особливе:

- література «говорить» мовою слів, музика — мовою звуків, а хореогра-

Хвилинка-говоринка

Розгляньте зображення. З якими видами мистецтв вони пов'язані? Якою темою поєднані?

Послухай пісню. Що вона зображає і що виражає? Розучи пісню. За бажанням склади до неї власний куплет.

УКРАЇНА

Музика *М. Ведмедері*, слова *Н. Іванюк*

НАРОДНЕ Й АВТОРСЬКЕ, ДАВНЄ Й СУЧАСНЕ

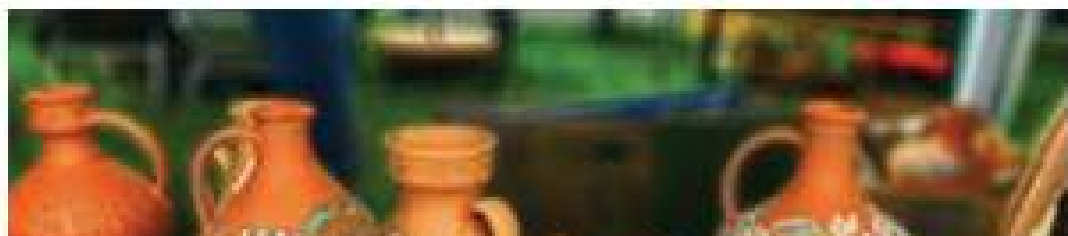
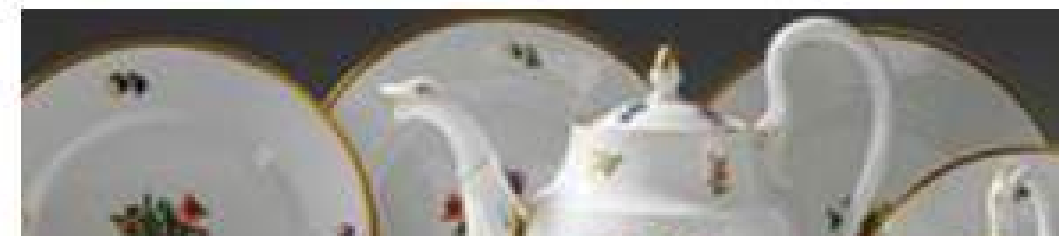
Розглянь зображення. Які види мистецтв на них представлено?

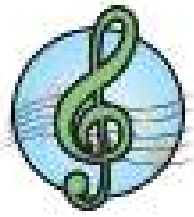

Українська хата

Будівля цирку (м. Запоріжжя)

Послухай і розучи пісню. Розкажи про її зміст і характер музики.

ЇХАВ КОЗАК ЗА ДУНАЙ
Українська народна пісня

Микола Різоль. Варіації на тему української народної пісні «Їхав козак за Дунай»

Український композитор і баяніст **Микола Різоль** написав за піснею «Їхав козак за Дунай» варіації для виконання на баяні.

Варіації — це музичний твір, в якому основна мелодія (тема) звучить кілька разів, але щоразу по-новому.

У варіаціях можуть змінюватися характер і настрій звучання, його темп (швидкість), динаміка (гучність) та інші засоби музичної виразності.

Тема

Варіація 1

Варіація 2

Варіація 3

Хвилинка-говоринка

Розгляньте репродукцію картини. Що зображено у центрі і по краях, на ближньому і дальньому планах композиції?

Людмила Вітковська. Їхав козак за Дунай

Уважно розглянь зображення лоша. Виліпи

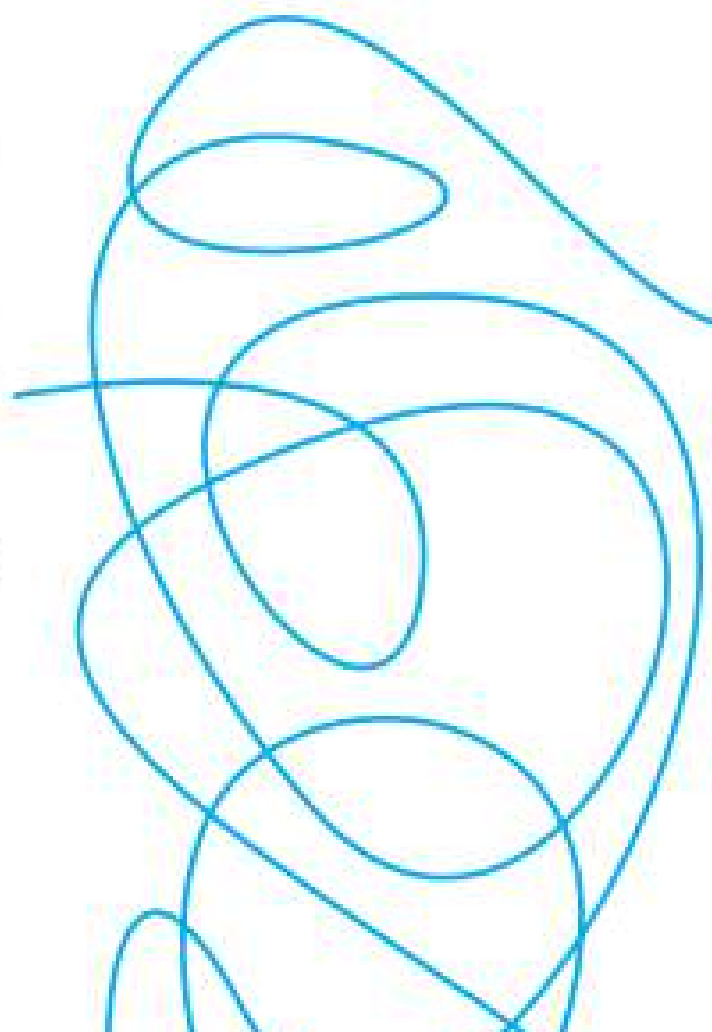
ВИДИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Пригадай, що таке музика. «Розплутай» лінії та поєднай у пари види музичного мистецтва.

ВОКАЛЬНА

АВТОРСЬКА

Послухай колискову. Доведи, що це
вокальний твір.

ОЙ ХОДИТЬ СОН

Українська народна пісня

1. Ой ходить сон коло вікон,
а дрімота коло плота.
Питається сон дрімоти:
«Де ми будем ночувати?»
2. «А де хата теплесенька,
де дитина малесенька.
Туди підем ночувати
і дитину колихати».
3. «А в нас хата теплесенька
і дитина малесенька!
Ходіть до нас ночувати

Віктор Косенко. «Колискова»

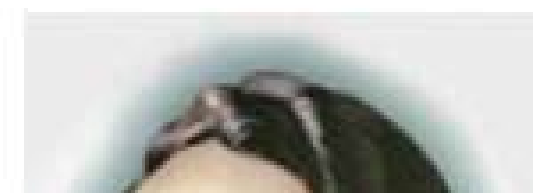
Колискова пісня, колискова —
то найперша материна мова.
Пахне вона м'ятою і цвітом,
чебрецевим і суничним літом.

Пахне молоком і споришами...
Скільки в ній ласкавості і шани,
скільки в ній
тривожності людської,
і надій, і сивини гіркої...

Колискова пісня, колискова —
то солодка материна мова.

Микола Сингаївський

Колискова – найперша пісня у житті
малюка. А дорослим вона нагадує про

Розглянь ілюстрації української художниці
Валентини Мельниченко.

Валентина Мельниченко

ТАЄМНИЦІ ВОКАЛЬНОЇ МУЗИКИ

Прочитай текст. Знайди інформацію про особливості та різновиди вокальної музики.

Вокальна музика — найдавніший вид музичного мистецтва. Вона виникла від наспівів, якими заколисували мами своїх малюків; від ритмічних вигуків, що допомагали людям у праці.

У вокальному мистецтві музику поєднано зі словом. Наприклад, головні різновиди (жанри) вокальної музики — *пісня* і *романс* — складаються з мелодії та віршів.

Послухай пісню. Про що вона розпові-
дає?

ЯК СКЛАДАЄТЬСЯ ПІСЕНЬКА?

Музика О. Антоняка, слова А. Орел

1. Слова і нотки
граються,
не слухаючи нас.
У пісеньку
складаються —
вона звучить
для вас.

Приспів:

Буква за буквою
пишуться слова,
нотка за ноткою —
пісенька нова.

Українська народна пісня «Діду мій, дударіку» в обробці *Миколи Леонтовича*

Вокальна музика призначена для виконання соло, ансамблем або хором.

Хор — це великий колектив співаків. Хори бувають дитячі, жіночі, чоловічі та мішані.

Майстром хорової музики був український композитор **Микола Леонтович**, що жив і творив понад 100 років тому.

Він записував народні пісні, а потім обробляв їх для хорового виконання. Одну з таких обробок створено на мелодію української народної пісні «Діду мій, дударіку».

Послухай твір. Схарактеризуй його.

Розглянь схему співочих голосів. Поміркуй, які голоси звучать у творі М. Леонтовича.

Попрацюймо разом!

Прочитайте фрагмент оповідання у ролях.
Знайдіть прислів'я та приказки про пісню.

Пісню в родині Бубликів люблять. І перший заспівувач у них — дідусь. Бува, сидить він і впівголоса, ніби дослухаючись до самого себе, заведе:

Місяць на небі, зіроньки сяють,
тихо по морю човен пливе.

Бабуня лукаво позирне на дідуся й високим,
на диво молодим голосом підхопить:

В човні дівчина
пісню співає,
а козак чує —
серденько мре.

ЦАРИНА МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Прочитай. Додай у вірш пропущене слово.
Розглянь зображення.

Вони такі різні, та іноді схожі:

Ліра

звучати і грізно, і лагідно можуть.
В руках музикантів,
на знак диригента,
прокинуться і оживуть ...

Інструментальна музика — важливий вид музичного мистецтва. Недарма його емблемою є саме музичний інструмент — давня ліра.

Інструменти для виконання музики виникли ще у стародавньому світі. Найперші з них — каміння,

Бенджамін Бріттен. «Путівник по оркестру»

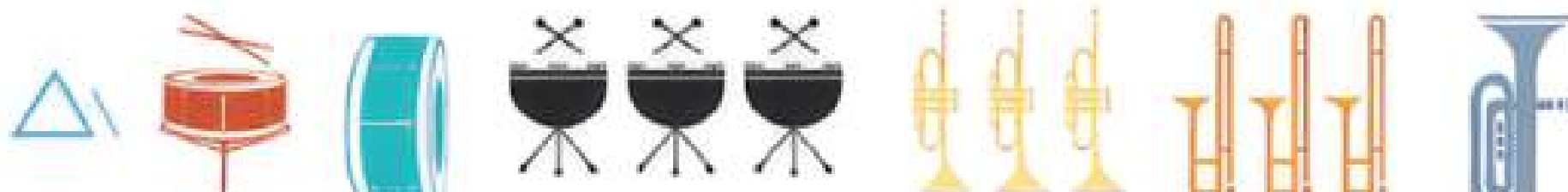
Один з найцікавіших інструментальних творів — «Путівник по оркестру». Його написав англійський композитор минулого століття **Бенджамін Бріттен**.

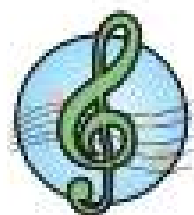
Цю музику було створено до фільму «Інструменти оркестру». В її основі — старовинна мелодія, що звучить багато разів у різному виконанні.

Так композитор ознайомлює слухачів зі звучанням інструментів симфонічного оркестру.

Послухай твір. Опиши його музику.
Зверни увагу на звучання різних інструментів. Знайди їх на схемі.

Послухай і розучи пісню. Знайди у тексті назви музичних інструментів.

У КОЖНОГО СВІЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ

Естонська народна пісня

1. Взяв волинку наш сусід,
грає він з дитячих літ,
грає, грає: ті-рі-ліль,
звуки тануть: ті-рі-ліль.

Приспів: Ля-ля-ля, ля-ля-ля-ля...

2. Саша Сауе дудку взяв,
танці різні він заграв:
ті-рі-лі-лі, ті-рі-ліль —
польку, вальси і кадрили.

Приспів: Ту-ту-ту, ту-ту-ту-ту...

3. Чує пісню весь лужок —
це ж Юку узяв ріжок.

Пригадай геометричні фігури за малюнками.
Розподіли їх на плоскі та об'ємні.

Круг

Квадрат

Півкруг

Прямо-
кутник

Трикутник

БАРАБАН

ТРИКУТНИК

МАРАКАСИ

МЕТАЛОФОН

БУБОН

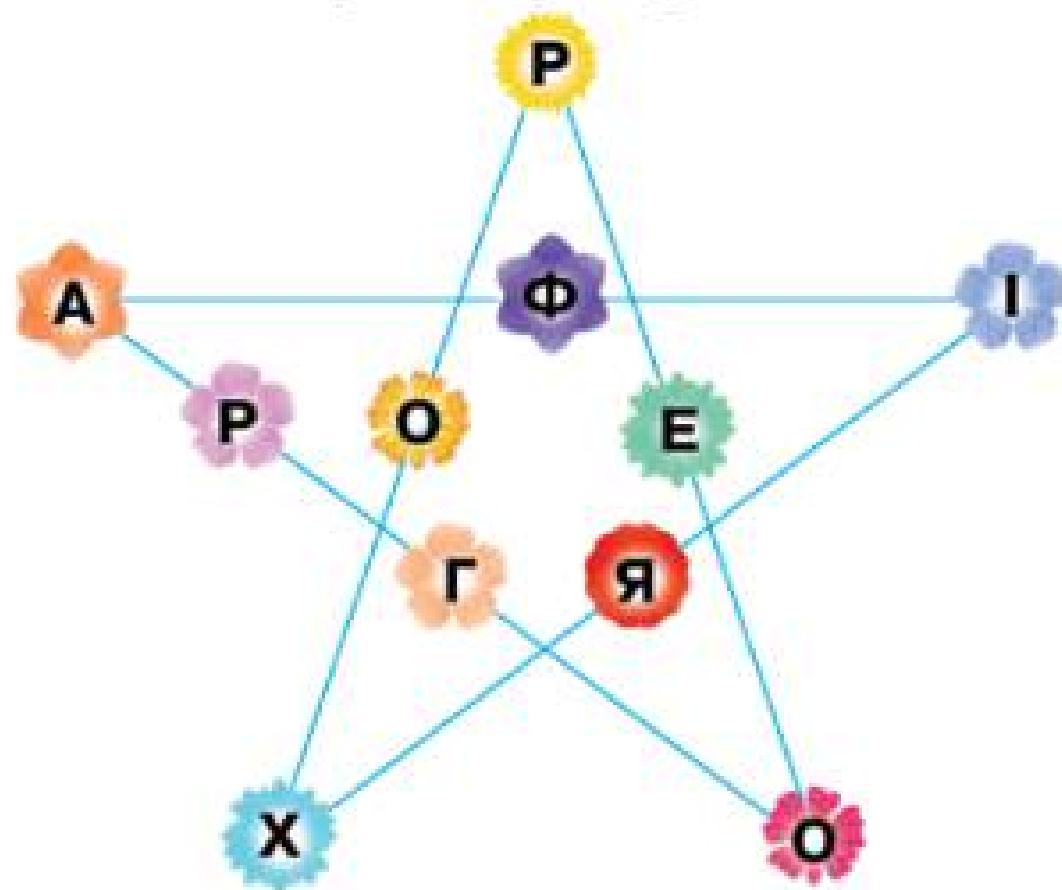

МІНЛИВИЙ СВІТ МИСТЕЦТВА РУХІВ

Поєднай квіти у віночок і дізнайся назву мистецтва рухів. Прочитай текст. Розглянь фото.

Хореографія — мистецтво постановки танцю.

У ньому рухи поєднано з музикою, а інколи — з пантомімою, театром, літературним сюжетом.

Мистецтво рухів дуже різноманітне. Його основними видами є народний, класичний, бальний і сучасний танці.

Хореографія — прекрасний і захопливий вид мисте-

Розглянь фото. Розподіли танці за видами хореографії.

Послухай і розучи пісню. Знайди, які танці згадуються у тексті. Чи можна назвати музику пісні *танцювальною*?

ЧОБІТКИ МОЇ ЧЕРВОНІ

Музика і слова А. Житкевича

1. І весело, і сердито
чобітки мої пошито.
Мабуть, що і чоботар
мав у серці Божий дар,
бо пошив мені чоботи
для цікавої роботи.
2. Чобітки мої червоні
за роботою в погоні,
вибивають — цок-цок-цок —
полечку і гопачок.
Лиш би музиченьки грали,
вони б добу танцювали.

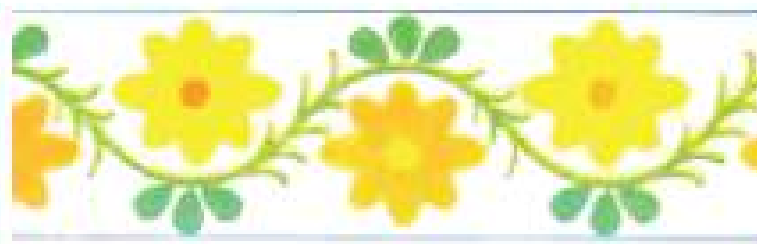
Головним у танці є ритм. Розглянь приклади ритму в образотворчому мистецтві.

Робер Делоне
Ритм

Ірина Колесникова
У ритмі чарівного мерехтіння

ВИДИ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

Розглянь фото. Який вид мистецтва їх поєднує? Чи відомі тобі різновиди театру?

Вистава «Солом'яний бичок»,
Хмельницький театр ляльок
«Дивень»

Музична казка «Троє поросят»,
Черкаський музично-драматич-
ний театр ім. Т. Г. Шевченка

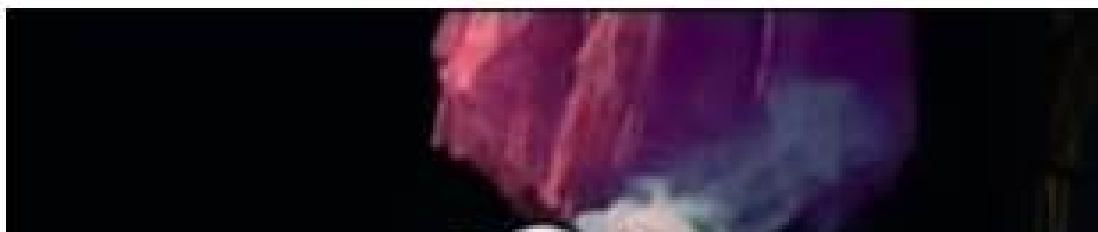
Юрій Шевченко. «Тато Карло», «У царстві мрій» (з балету «Буратіно та Чарівна скрипка»)

Музичний театр — царица музики і хореографії. Саме ці види мистецтв міцно поєднались у балетній виставі.

Український композитор **Юрій Шевченко** написав балет «Буратіно та Чарівна скрипка» про пригоди дерев'яного хлопчика та його друзів.

Номери балету передають сюжет казки та почуття її персонажів. Картина «Тато Карло» створює образ доброго й ліричного майстра, а вальс «У царстві мрій» зображає ніжний мрійливий танок персонажів казки.

Розглянь афішу. Прочитай текст. З'ясуй роль образотворчого мистецтва в театрі.

Фрагмент афіші балету «Буратіно та Чарівна скрипка»

У театральній виставі поєднано різні види мистецтв. Її основою є гра акторів і сценічна дія, що від-

Хочеш узяти участь у театральній постановці? Послухай і розучи пісню.

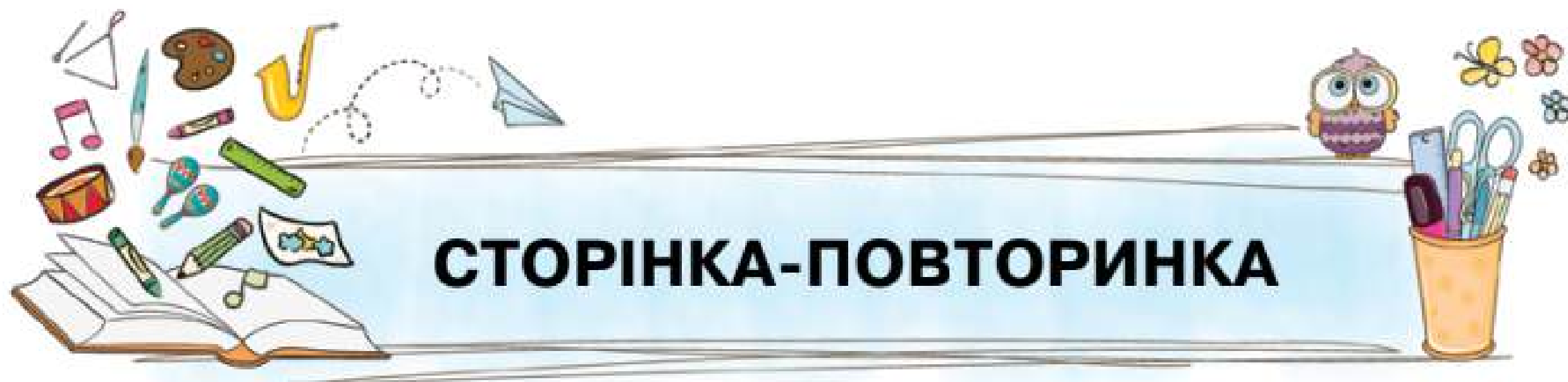
ГРИЦЮ, ГРИЦЮ, ДО РОБОТИ

Українська народна жартівлива пісня

1. — Грицю, Грицю, до роботи!
- В Гриця порвані чоботи.
- Грицю, Грицю, до телят!
- В Гриця ніженьки болять.

2. — Грицю, Грицю, молотити!
- Гриць нездужає робити.

СТОРІНКА-ПОВТОРИНКА

1. Пригадай види мистецтв за малюнками. Чим особлива мова цих мистецтв?

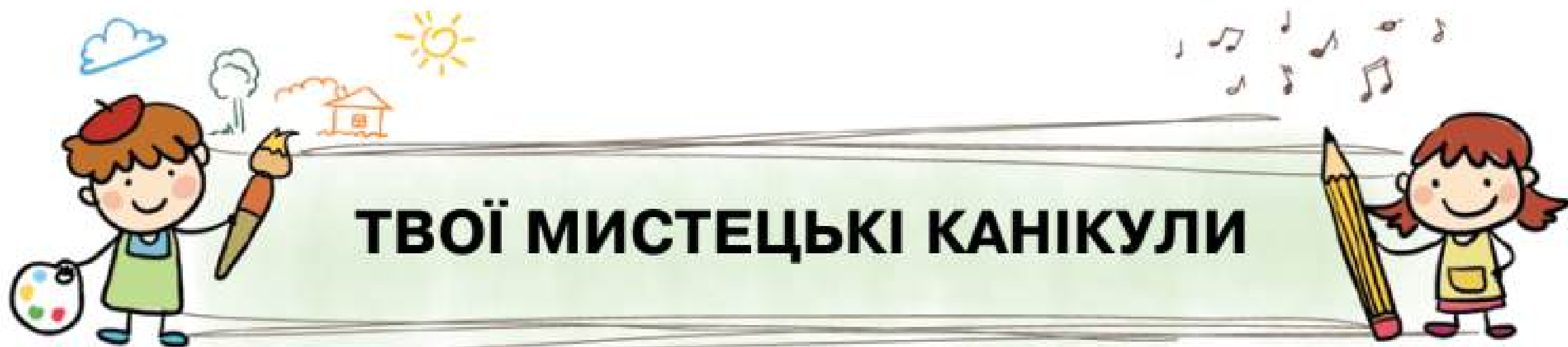

2. Поміркуй, яке мистецтво має такі різновиди:

народне й авторське

вокальне й інструментальне

3. Назви зображені на малюнках види хореогра-

ТВОЇ МИСТЕЦЬКІ КАНІКУЛИ

1. Дізнайся про найближчий до тебе театр, концертний зал, філармонію. Відвідай виставу або концерт.

*Національна філармонія
(м. Київ)*

*Харківський драматичний
театр ім. Т. Г. Шевченка*

Уважно роздивись осінні дерева, парк, ліс.

ВИДИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Розглянь фото. Прочитай вірш. Знайди у ньому, які барви в осені.

~~~~~ Хвилинка-говоринка ~~~~~

Розгляньте зображення. Які образи осені сподобались вам найбільше? Чому?

Станіслав Ходек. Осінь у парку

Послухай і розучи пісню. Виразно виконай її з рухами.

ОСІНЬ, ФАРБАМИ ЗАГРАЙ!

Музика Ю. Воронюка, слова А. Воронюк

1. У відтінках золотих
закружляла осінь,
і земля дощів косих
більше вже не просить.
Осінь, фарбами заграй!
Та твої спокуси
марні,
бо в далекий край
відлітають гуси.
2. Їм шалений вітровий
розправляє крила,
є у них і компас свій,
і свої вітрила,

Розглянь дитячі роботи на с. 36—37. Чим вони особливі? Які матеріали використано?

ГРАФІКА — ОСНОВА МАЛЮВАННЯ

Розглянь ілюстрації французької художниці
й українського митця. До якого виду образо-
творчого мистецтва належать ці твори?

Словничок

Графіка — вид образотворчого мистецтва, якому властиве широке застосування ліній, штрихів і плям та незначне використання кольору.

----- Це цікаво знати! -----

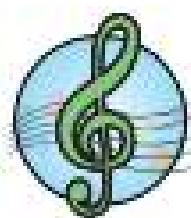
Графіка є основою образотворчого мистецтва, адже будь-яке зображення починається з малювання ліній і штрихів.

Малюнок виник ще у стародавньому світі. До наших днів збереглися малюнки у печерах, на старовинному посуді, тканинах тощо.

Для малювання здавна застосовували вугілля, крейду, олівці, чорнила, туш, акварельні фарби.

Давньогрецька
ваза

Розглянь нотний запис. Чи можна його назвати графічним зображенням? Розучи пісеньку, стежачи за нотами.

ДІД АНДРІЙ

Румунська народна пісня

1. Дід Анд-рій на став гу-се-ня-ток гнав.
— Ді-ду, за-че-кай, па-роч-ку про-дай!

1. Дід Андрій на став
гусеняток гнав.
— Діду, зачекай,
парочку продай.
2. Посміхнувся дід:
— Любий мій сусід,

Лезгинка. Танець народів Кавказу

Лезгинка — стрімкий дводольний танець, поширений серед народів Кавказу. Його музика чітка, ритмічна, енергійна.

У лезгинці зазвичай відтворено рухи орла. Танець виконують з будь-якої нагоди, адже він уособлює щастя, дружбу та любов.

Розглянь фото. Уяви гірський краєвид. Послухай музику. Передай характер танцю оплесками або рухами.

Розглянь акварельний малюнок гір. Обери

МИСТЕЦТВО «ЖИВОГО ПИСАННЯ»

Розглянь зображення. На чому і як створено ці художні твори?

Розпис у Києво-Печерській Лаврі
(фреска)

Українська
мозаїка

Словничок

Живопис — вид образотворчого мистецтва, в якому основним виражальним засобом є колір. Твори живопису створюють за допомогою фарб.

Хвилинка-говоринка

Прочитайте текст. Знайдіть зазначені види живопису серед зображень на с. 42—43.

За призначенням живопис поділяють на три види.

1. Живопис на спорудах:

- *фреска* (розпис на стінах);
- *вітраж* (розпис на склі);
- *мозаїка* (картини з кольорових елементів).

2. Самостійні художні твори, які пишуть на мольберті

Послухай пісню. Про який вид образотворчого мистецтва вона нагадує?

БАРВИ РІДНОЇ ЗЕМЛІ

Музика О. Злотника, слова О. Вратарьова

1. Ми веселі маляри,
що ранкової пори
розмалюєм рідну землю
у святкові кольори.
Наші барви чарівні,
наші іскри запальні.
Кожна барва, наче пісня
української землі.

Приспів:

Райдуга-веселка,
нам допомагай,
кольори веселі
дітям роздавай.

Розглянь репродукцію картини. Поміркуй, чи подібні образи картини і музичні твори.

ОБ'ЄМНИЙ СВІТ СКУЛЬПТУРИ

Розглянь зображення. За якою казкою створено ці художні твори? Порівняй їх.

Хвилинка-говоринка

Прочитайте текст. Розгляньте фото скульптур у Львові.

Світ скульптурного мистецтва дуже різноманітний. За формою скульптури поділяють на два види:

- *кругла скульптура* — її можна оглянути з усіх сторін, тобто по колу (статуї, скульптурні групи, статуєтки тощо);

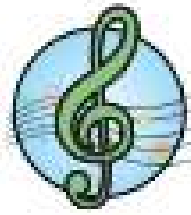
- *рельєф* — об'ємне зображення на площині (стінах будинків, парканах, інших архітектурних спорудах).

За призначенням скульптура, як і живопис, може бути

*Лев, що прокидається
(кругла скульптура)*

частиною архітектурного або природного ансамблю

Послухай і розучи пісню. Знайди у тексті «музичні» слова, поясни їх.

СЕМЕРО ГНОМІВ

Музика і слова А. Житкевича

1. Жили на світі семеро гномів,
семеро мудрих астрономів.
Сіяли зорі в безмежнім саду.
Радісно грали в чарівну дуду.

Приспів:

Ла-ла-ла-ла, ла-ла-ла-ла –
пісня пташкою летить.

Ла-ла-ла-ла, ла-ла-ла-ла –
в серці музика дзвенить.

2. Семеро гномів вигравали,
зорі бадьоро крокували.
Стали у коло веселі сім нот –
і закружляв в небесах хоровод

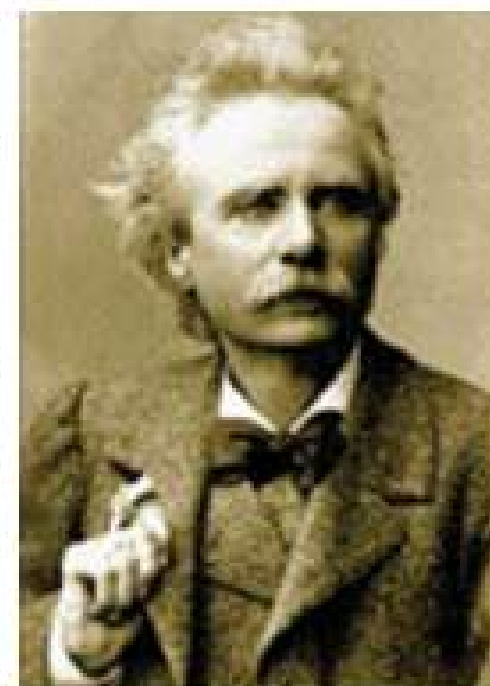

Едвард Гріг. «Похід гномів»

Гноми — улюблені казкові персонажі різних народів. У багатьох країнах їх вважають символом добробуту і порядку.

Польський Вроцлав взагалі називають містом гномів. На його вулицях встановлено величезну кількість статуеток гномиків. Вважається, що вони приносять місту процвітання й удачу.

Уподобав цих персонажів і норвезький композитор **Едвард Гріг**, який жив майже два століття тому. За норвезьким фольклором, гноми живуть у печерах, горах і лісах, охороняють підземні скарби. Їхня хода жвава і нестримна...

Послухай музику. Як вона змінюється?
Разом із однокласниками зобрази
рухами похід гномів.

ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО

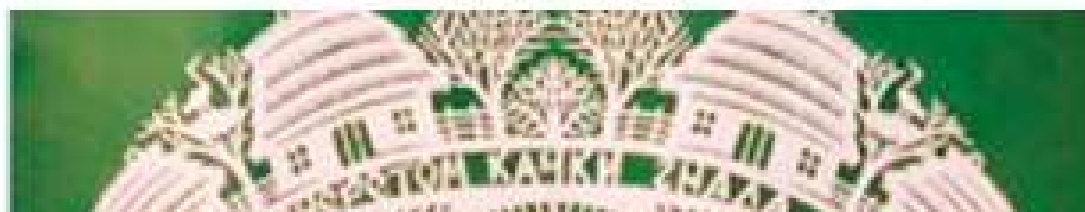
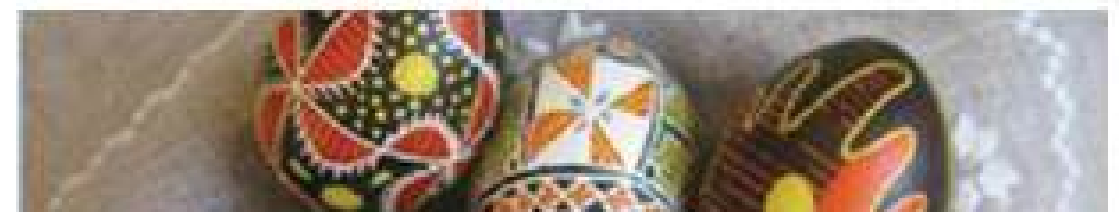
Розглянь фото. Які символи і речі українського побуту на них зображено?

РУШНИКИ

ПОСУД

Сергій Прокоф'єв. «Танець з шаллю» (з балету «Попелюшка»)

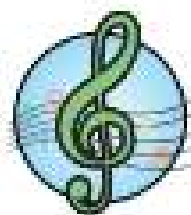
Композитор **Сергій Прокоф'єв** народився у селі Сонцівка на Донеччині. З дитинства він захоплювався музикою та дуже любив казки. Під їх враженням уже в 9 років написав оперу-казку «Велетень».

Згодом композитор створив балет «Попелюшка». У ньому казкові події передано засобами музики і хореографії. Так, суперечку жадібних сестер виразно зображено «Танець з шаллю».

Сергій Прокоф'єв у віці 9 років

Послухай пісню. Про який твір декоративно-прикладного мистецтва йдеться у пісні?

БАБУСИНА ВИШИВАНКА

Музика С. Родька, слова А. Бінцаровської

2. Ця сорочка, наче берегиня,
моїх перших мрій і сподівань.
Я пишаюсь нею у родині,
радо одягаю без вагань.
Хай твої, бабусю, щедрі руки
Бог благословляє кожен день,
щоб росли здоровими онуки
і співали сонячних пісень.

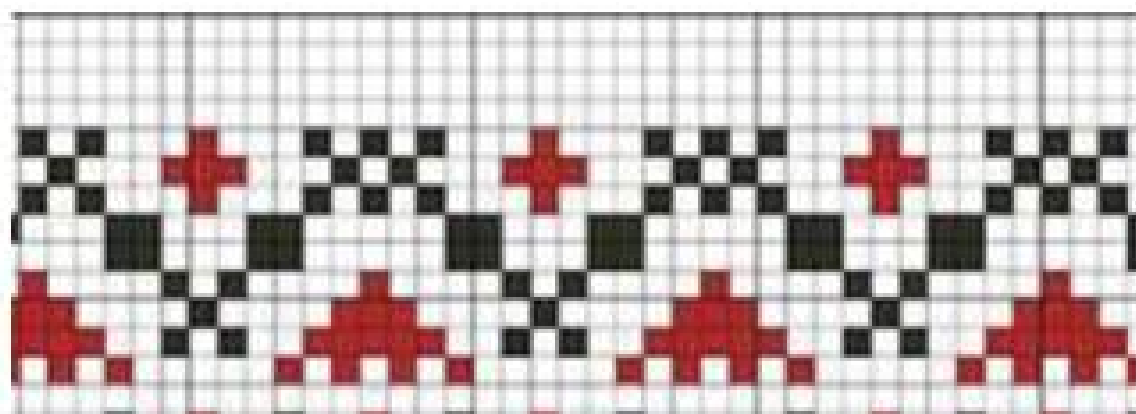
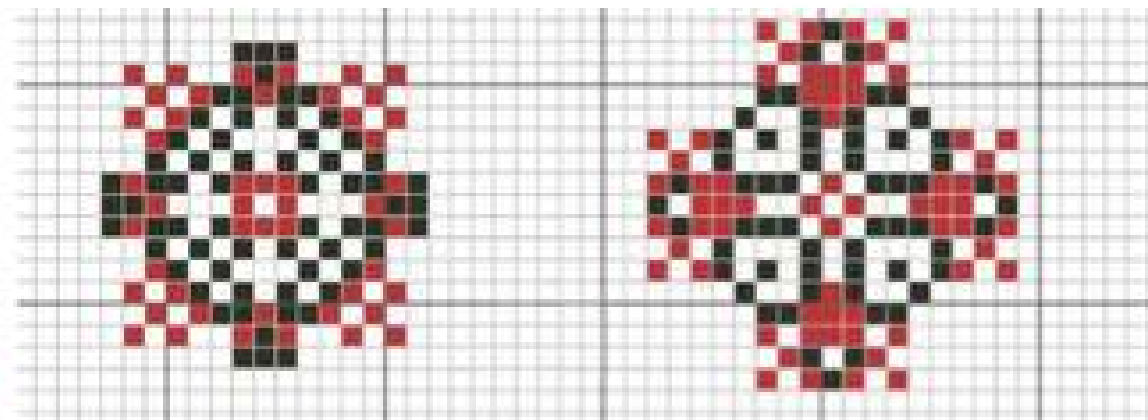
Приспів.

*Катерина Білетіна.
Дівчина з дукачем*

Уважно розглянь фото і репродукцію картини. Які твори декоративно-прикладного мистецтва на них представлено?

МИСТЕЦТВО СТВОРЕННЯ СПОРУД

Прочитай текст. Назви основні види архітектури. Знайди їх приклади на фото.

Сумський

Архітектура (з грец. — будівництво) — наука і мистецтво створювати будівлі і споруди за законами краси.

За призначенням архітектура поділяється на три види:

- мистецтво створення будинків;
- мистецтво створення декоративних садів і парків;
- мистецтво планування й за-

Розглянь фото Шамборського замку, опиши його. Якою музикою «звучить» ця споруда?

Замок Шамбор (Франція)

Послухай і розучи пісню. Уяви, яку картину вона змальовує.

ПІСНЯ ПРО НОВИЙ РІК

Музика і слова *Н. Май*

Пластилінова картина

1. За вікном, за вікном
падають сніжинки.
Ти, матусю, стели
білу скатертинку.
І ялинку гуртом
будем прикрашати,
Новий Рік, Новий Рік
вже у нашій хаті!

Приспів:

Новий Рік, Новий Рік
вже у нашій хаті!
Новий Рік, Новий Рік
вже у нашій хаті!

Хвилинка-говоринка

Розгляньте дитячі роботи. Поміркуйте, з яких матеріалів виготовлені ці зимові хатинки.

МАГІЧНЕ МИСТЕЦТВО КІНО

Розглянь зображення. Який вид мистецтва на них представлено? Що ти знаєш про кіно?

*«Коли Санта впав
на Землю»*

«Качині історії»

~~~~~ Попрацюймо разом! ~~~~~

Українські колядники

Послухай пісню. Якому народному обряду її присвячено? З якими почуттями слід її виконувати?

ОЙ, ЩЕДРІВКО

Музика *І. Островерхого*, слова *В. Кленца*

1. Ходить вечір, ходить ясний,
зорями багатий,
Тихо стукає у шибку,
щоб защедрувати.
Ти заходь, заходь до хати —
раді тобі люди.
Якщо ти приніс щедрівку —
в домі щастя буде.

Приспів:

Ой, щедрівко,
щедрівочко,
щедра пташка мила

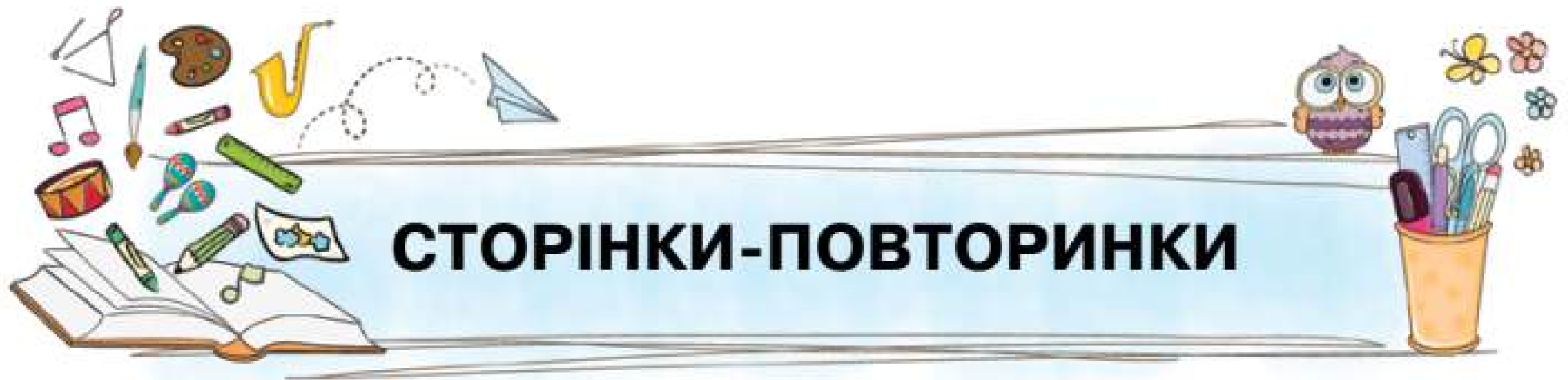

Фільм *«Різдвяна казка»*: колядки та щедрівки (режисер Андрій Снімщи́ков)

Кадр з фільму «Різдвяна казка»

Переглянь фрагмент фільму. Поміркуй, чи зазвучали народні пісні більш яскраво завдяки засобам кіномистецтва.

СТОРІНКИ-ПОВТОРИНКИ

Розглянь зображення. Назви основні види образотворчого мистецтва.

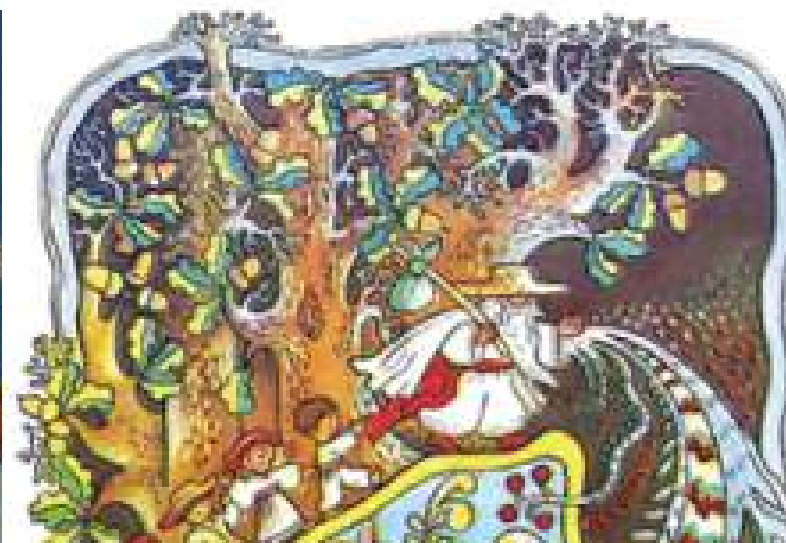

Розглянь фото. Твори якого виду мистецтва представлено? Наведи інші приклади.

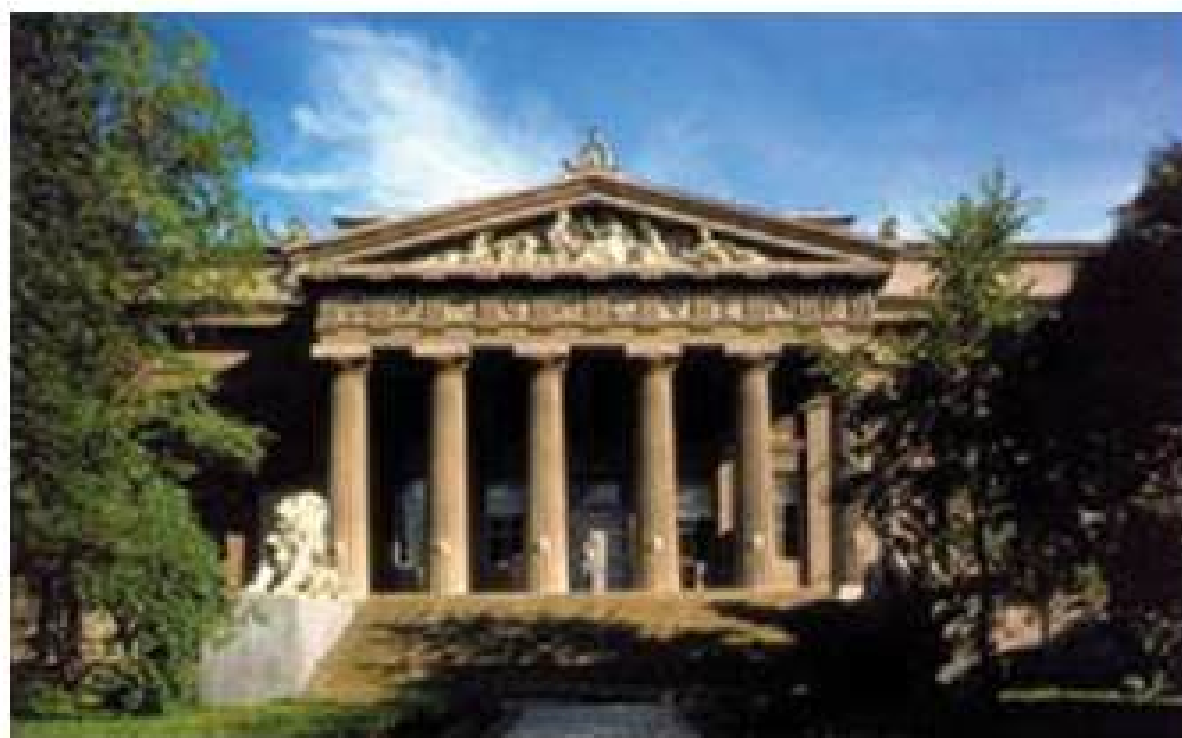

Заспівай пісні за малюнками. Які вони: народні чи авторські, давні чи сучасні?

1. Дізнайся про найближчі до тебе музей, картинну галерею тощо. Відвідай виставку.

Національний художній музей України (м. Київ)

Музей кераміки (м. Миргород)

4. Спробуй намалювати новорічну картину за допомогою комп'ютерної програми *Paint*.

Марія Панасюк. Новий рік

5. Переглянь мультфільми про зиму і зимові свята. З'ясуй вид анімації:

Розділ другий

МИСТЕЦЬКІ ЖАНРИ

БАРВИ І МЕЛОДІЇ ЗИМИ

Розглянь репродукцію картини американського художника Томаса Кінкейда. Придумай до неї назву.

Антоніо Вівальді. «Зима» (з циклу «Пори року»), перша частина

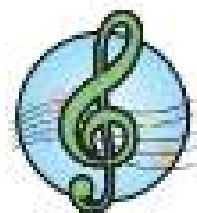
Тремтить все живе
у холодних снігах,
і хвиля північних
вітрів налетіла.
Спішить мандрівник,
мерзне зморений птах,
і все застигає,
зігрітись не в силах.

(Переклад О. Лобової)

Такий вступ написав до свого твору «Зима» італійський композитор і скрипаль **Антоніо Вівальді**, що жив 300 років тому. Музикант доручив «намалювати» зиму скрипці — своєму улюбленому інструменту.

Твір «Зима» складається з трьох частин, що відповідають зимовим місяцям і зображають хуртовину, лютий мороз, катання на ковзанах...

Послухай пісню. Яку картину вона змальовує? Розучи пісню за допомогою мультфільму-караоке.

ПАДАЄ СНІЖОК

Музика і слова *Н. Май*

**ЛЯ-ЛЯ-ЛЯ-ЛЯ-ЛЯ,
вже прийшов на наш поріг,**

Кадр з мультфільму-караоке до пісні «Падає сніжок»

Розглянь дитячі роботи. Поміркуй, чим вони незвичні. Створи зимовий пейзаж за допомогою солі або манної крупи.

МИСТЕЦЬКІ ПОРАДИ

- * Для створення тла картини візьми аркуш кольорового картону.
- * Продумай композицію і накресли на картоні простим олівцем контури предметів.
- * Внутрішню частину контурів намасти клеєм і засип тонким шаром солі або манної крупи.
- * Коли клей підсохне, обережно струси залишки солі або крупи з аркуша.

«ТРИ КИТИ» МУЗИКИ

Прочитай вірш. Додай пропущені слова, використовуючи малюнки-підказки.

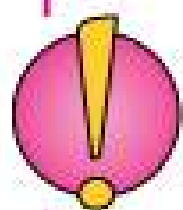
Любі друзі, всі ви чули,
що Земля — планета-куля,
день і ніч дола потроху
свою зоряну дорогу.

А колись вважали люди:
Землю, як пиріг на блюді,
три кити несуть на спинах
в океанських хвилях синіх.

*Планета Земля.
Фото із Космосу*

Три кити — всьому основа.
Ми про них згадаємо знову.

Пісня, танець і марш — головні жанри музичного мистецтва. Відповідно до них музика буває:

пісенна

танцювальна

маршова

*мелодійна
наспівна
плавна*

*ритмічна
пластична
динамічна*

*чітка
енергійна
бадьора*

Віночок українських мелодій

Послухай пісню та перекажи її зміст.
Які музичні кити представлені в цьому творі?

ЧАРІВНИЙ СМІЧОК

Норвезька народна пісня

1. Прийшов у містечко
старий музикант.
Чарівний смичок
в нього був і талант.
Як візьме смичок —
линуть звуки ясні,
народ веселиться,
співає пісні!
- 2 Ішов багатій,
чує — грає скрипаль.
З'явились в душі його
заздрість і жаль.

Розглянь об'ємну пластилінову картину (рельєф). Розкажи про її композицію. Створи таку саму або подібну картину за порадами.

ПІСНЯ У ЗВУКАХ І ФАРБАХ

Розглянь фото розпису на склі львівської художниці Наталі Курій-Максимів.

Попрацюймо разом!

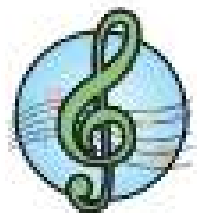
Прочитайте текст ланцюжком. Розподіліть інформацію на відому та нову.

Пісня — невеликий твір для спі-ву. Це найдавніший музичний жанр, що започаткував вокальну музику.

Пісні бувають давні й сучасні, на-родні й авторські, повільні та жваві, веселі й сумні... Але усі вони скла-даються зі слів і наспівної, тобто пі-сенної, мелодії.

А ще всі пісні мають куплетну форму (зазвичай від 2 до 5 купле-тів). Куплет може містити *заспів* і *приспів*. Заспіви виконують на різні тексти, а приспіви повторюють без змін.

Послухай і розучи пісню. Два останні рядки кожного куплету повторюй двічі.

НЕ ЗАБУДЬ!

Музика і слова Г. Чубач

1. Сонце вікна цілувало,
ми до школи поспішали,
а у школі, як у школі —
час пливе завжди поволі.
Не забудь, не забудь,
що на тебе в школі ждуть!
2. Не багато і не мало
нам уроків задавали,
як закінчились уроки —
ми пустилися навтьоки.
Не забудь, не забудь,
що на тебе вдома ждуть!

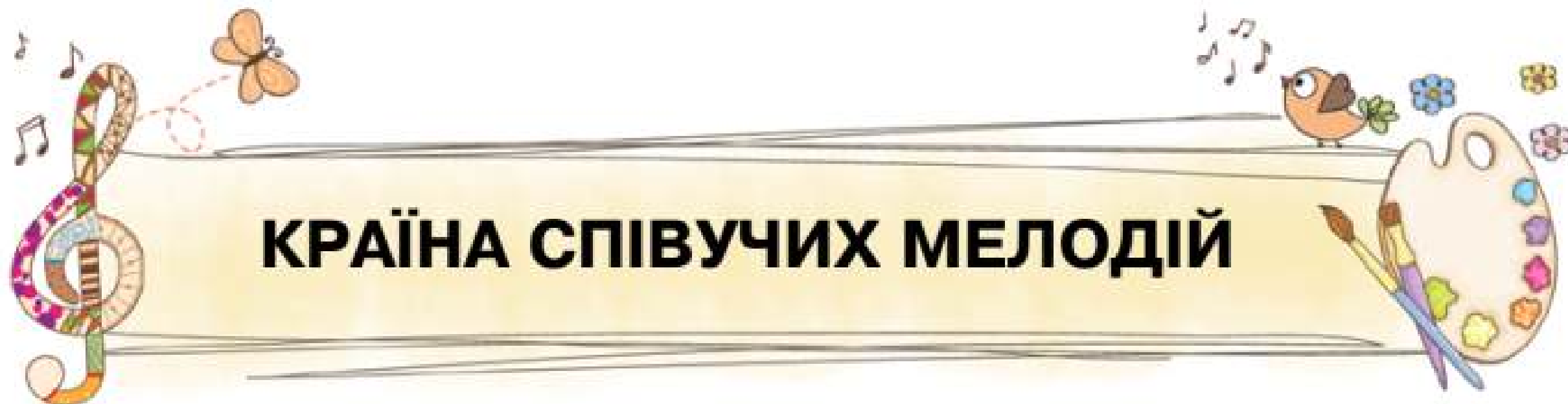
Франц Шуберт. Пісні «У путь», «Форель»

Майстром пісенного жанру вважають австрійського композитора **Франца Шуберта**, що жив понад 200 років тому.

У своїх піснях композитор простою і щирою мовою розказав про життя людей і світ, що їх оточує.

Пісня «У путь» розповідає про веселого мірошника. Він залишає рідний дім, щоб побачити світ і знайти своє щастя. А у пісні «Форель» змальовано веселу гру стрімких рибок у чистому прозорому струмочку.

КРАЇНА СПІВУЧИХ МЕЛОДІЙ

Країна Співучих Мелодій — це царица пісні.
Розглянь види пісень, які у ній мешкають.

ДУМИ

ГІМНИ

КОЛИСКОВІ

Послухай пісню. Традиції яких народних пісень відчувуються в цьому творі?

ЗИМОВА КОЛИСАНКА

Музика О. Зозулі, слова М. Баліцької

1. Відшуміли весни,
віддзвеніло літо,
попрощалась з нами
осінь сумовито...
Вже зима холодна
проситься до ґанку
і співає стиха
свою колисанку.

Приспів:

Спи, свята землице,
із озиминою,
вас тихенько вкрию
диво-пеленою.

Фелікс Мендельсон. «Пісня без слів»

Люди здавна співають пісні: ніжні ко-
лискові й урочисті гімни; пісні, що супро-
воджують народні обряди; пісні, схожі
на танець або марш...

Але є пісні, які виконують не спі-
ваки, а музичні інструменти. Це *пісні
без слів* — невеликі інструментальні тво-
ри ліричного характеру, схожі на пісню.

Засновник жанру пісні без слів — ні-
мецький композитор **Фелікс Мендельсон**. Він напи-
сав 48 фортепіанних п'єс під такою назвою.

Послухай «Пісню без слів». Поясни, чому ін-
струментальний твір має «пісенну» назву.

Розглянь малюнок. Чи відповідає він твоїм враженням від музики Ф. Мендельсона?

КРАЇНА ЧІТКИХ КРОКІВ

Прочитай текст. Дізнайся, як виник марш.

У маршу — доля особлива:
чіткий, ритмічний, вольовий,
він виступає шанобливо
і дух підносить бойовий.

Про мужні подвиги та славу,
що в людській пам'яті навік,
розкажуть в марші величавім
дзвінкі оркестри духові.

Марш виник у військовій музиці та є основним її жанром. Він здавна допомагав воїнам долати труднощі

Євген Адамцевич. Запорозький марш

Україна — край козацької слави. Протягом століть козаки мужньо захищали свободу рідної землі. А допомагала їм у цьому... музика.

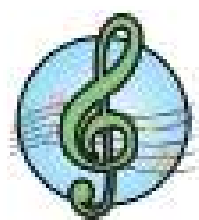
Попереду війська йшли музики та підбадьорювали бійців мужніми маршами. А похідна маршова пісня додавала сил, єднала, карбувала крок...

Характер козацьких маршів відтворив український композитор, сліпий бандурист **Євген Адамцевич**. Його «Запорозький марш» звучить як музичний символ козацької слави.

Послухай твір. Поміркуй, які засоби виразності важливі для створення маршового характеру музики.

Прочитай текст пісні. Подумай, яка музика йому відповідатиме: пісенна, танцювальна чи маршова.

ГЕЙ, РОЗВИВАЙСЯ, ДУБ ЗЕЛЕНЕНЬКИЙ

Українська народна пісня

1. Гей, розвивайся,
дуб зелененький,
завтра мороз буде.
Гей, збирайся,
молодий козаче,
завтра похід буде.
2. А я морозу
та й не боюся,
завтра розів'юся,
а я походу
та й не боюся,
зараз я зберуся

Словничок

Пісня-марш — пісня маршового характеру; жанр вокальної музики, який поєднує ознаки пісні і маршу.

Тактування — показ музичного метра помахами рук.

Хвилинка-говоринка

Розгляньте малюнок 9-річного школяра Владислава Бессонова з міста Перевальська.

МАРШІ У МИСТЕЦТВІ ТА ЖИТТІ

Розглянь репродукцію картини польського художника Йозефа Брандта. Що на ній зображено?

Франц Шуберт. «Воєнний марш»

Фелікс Мендельсон. «Весільний марш»

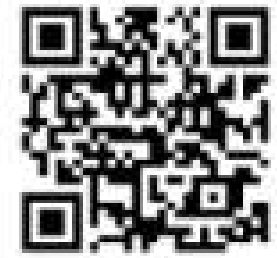
Найперші марші виникли у військовому середовищі і були воєнними. Є такі марші і в класичній музиці. Наприклад, знаменитий «Воєнний марш» написав австрійський композитор **Франц Шуберт**.

Згодом виникли різні види маршів, кожен з яких застосовується відповідно до свого призначення. Маршова музика звучить на урочистих подіях і спортивних аренах, в операх і балетах, в цирку та в кіно.

Послухай пісню. Кому її присвячено?
Чого навчає її зміст?

МИ — НАЩАДКИ КОЗАКІВ

Музика А. Олєйнікової, слова І. Чайченко

Розглянь карту маршової країни. Намалюй власну карту, зазнач улюблені види маршів.

КРАЇНА ЗАГАДКОВИХ РИТМІВ

Прочитай текст. Поміркуй, чому царину танцю названо Країною Загадкових Ритмів.

Танець виник дуже давно. Перші танці відтворювали події життя та працю людей: рухи під час сівби, жнив, будівництва... Поступово з'явилися народні танці, а згодом — й інші види хореографії.

Головне у танцювальній музиці — *ритм*, адже саме він є візитною карткою кожного танцю. Важливим для танцювальної музики є також певний *темп* — повільний,

Хвилинка-говоринка

НАРОДНІ

**ВИДИ
ТАНЦІВ**

СУЧАСНІ

Фридерик Шопен. «Полонез» ля мажор

Полонез — старовинний польський танець, що нагадує урочисту ходу.

У давнину полонез виконували лише чоловіки. Згодом ним стали відкривати бали: гості ставали у пари та довгим ланцюгом ішли залом з поклонами та присіданнями.

Величний, блискучий полонез написав польський композитор **Фридерик Шопен**. Цей твір став музичним символом Польщі, адже його мелодія звучить як радіопозивні цієї країни.

Послухай і розучи пісню. Поміркуй, чи можна назвати її танцювальною. Який танець згадано у пісні?

ВЕСЕЛІ ЧОБІТКИ

Музика А. Філіпенка, слова Т. Волгіної

1. Чобітки веселі в мене,
як піду гуляти,
чобіточки тупотять,
хочуть танцювати.
2. Я бабусі помагала,
тарілочки мила,
у таночок як пішла,
гличика розбила.
3. Гопака я у неділю
танцювати вчидась

ЧАРІВНИЙ СВІТ БАЛЕТУ

Розглянь ілюстрацію. Прочитай вірш.
Про який жанр музичного театру ідеться?

Джобі Телбот. «Божевільне чаювання» (з балету «Аліса в Країні Див»)

Основою балету є класичний танець — виразні, досконалі, спеціально дібрані рухи.

А ще кожний балет має *лібрето* — сценарій, за яким розгортається дія.

Британський композитор **Джобі Телбот** написав балет за казкою Льюїса Керролла «Аліса в Країні Див».

Сцени балету відтворюють події казки. Один з номерів зображає дивовижне чаювання персонажів. Його виразна музика та яскрава хореографія захоплює слухачів чарівністю й оригінальністю балетної дії.

Послухай і розучи пісню. Чи можна назвати її веснянкою; піснею-танцем?

ПОДОЛЯНОЧКА*

Українська народна пісня

1. Десь тут була
подоляночка,
десь тут була
молодесенька,
тут вона сіла,
тут вона впала,
до землі припала,
сім літ не вмивалась,
бо води не мала.
2. Ой устань, устань,
подоляночко,
ой устань, устань,

Словничок

Пісня-танець — пісня танцювального характеру; жанр вокальної музики, в якому поєднуються ознаки пісні і танцю.

Розглянь малюнок школярки Олександри Гаврилиці з міста Сєвєродонецька.

МАГІЯ ОПЕРИ

Розглянь малюнки. Упізнай види мистецтв за емблемами і назви їх.

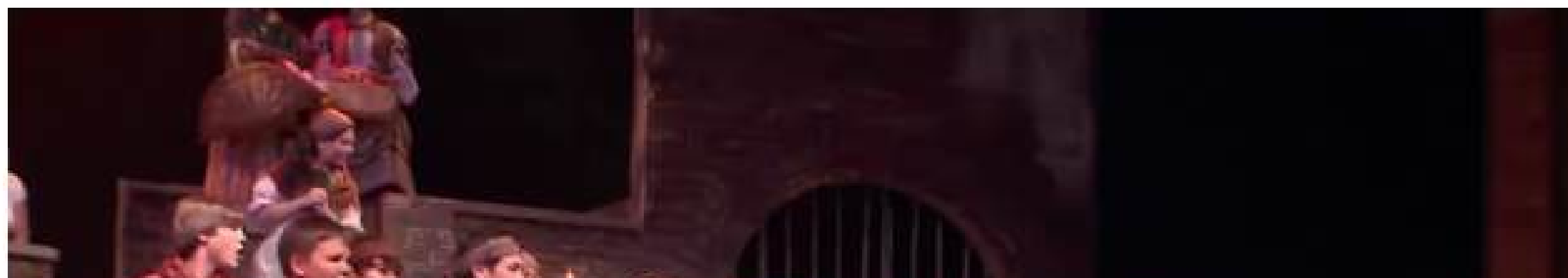
Жорж Бізе. «Хор хлопчиків» і «Куплети Тореадора» (з опери «Кармен»)

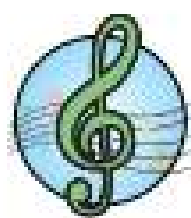
Французький композитор **Жорж Бізе** написав оперу «Кармен» — яскраву мистецьку історію з життя іспанського народу. В опері багато виразних образів: красуня Кармен, відважний тореадор Ескамільйо, солдати і навіть діти...

Тореадор щоразу ризикує, виходячи на бій з биком. Музика, сповнена мужності та блиску, передає рішучість сміливця.

А ще важливим учасником подій є юрба хлопчиків, що весело крокують вулицями міста.

Послухай пісню. Розкажи про її зміст і характер музики.

ВЕСНЯНІ КВІТИ

Музика *Ольги Пенюк-Водоніс*, слова *Олени Пчілки*

1. Весна чарівниця,
Неначе цариця,
Наказ свій послала,
Щоб краса вставала.
Од сну зимового
До сонця ясного!
Ті квіти дрібненькі,
Мов дітки маленькі.

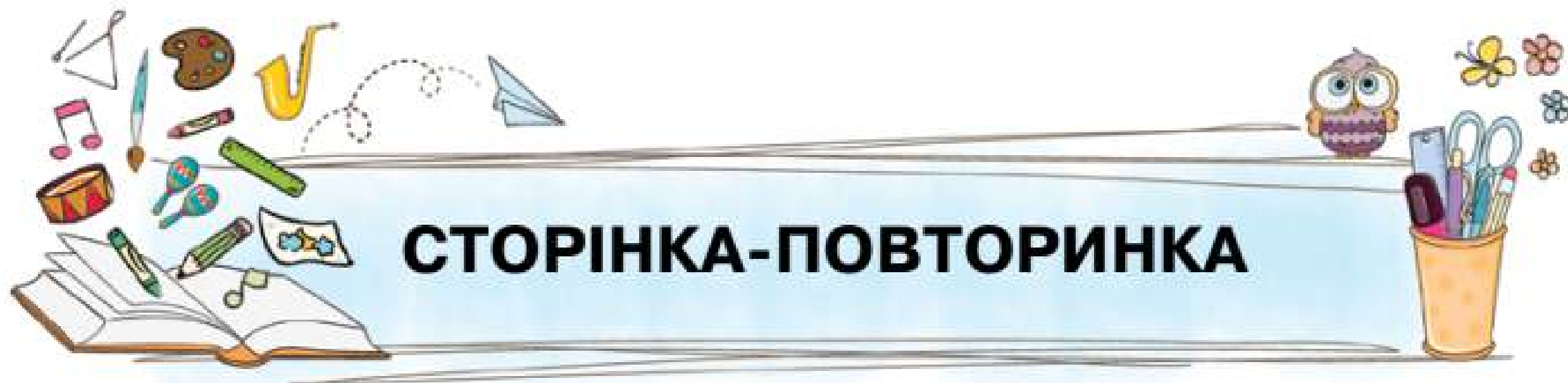
Приспів:

І проліски, і травка,
Й зелена муравка,
І кульбаба рясна,
Й фіалочка ясна.

Розглянь фото. Хочеш подарувати такий букет рідній або близькій людині?
Виготов його за мистецькими порадами.

СТОРІНКА-ПОВТОРИНКА

Пригадай зображення. Яким музичним жанрам їх присвячено?

За якими ознаками можна впізнати марш? Вибери метри, що відповідають маршовій му-

ТВОЇ МИСТЕЦЬКІ КАНІКУЛИ

1. Пригадай трьох китів музики. З'ясуй, з яким із них ти зустрічаєшся найчастіше.

2. Розглянь фото, зверни увагу на декорації. Намалюй ескіз декорацій до улюбленої казки.

ЖАНРИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Прочитай вірш. Якому виду мистецтва він присвячений?

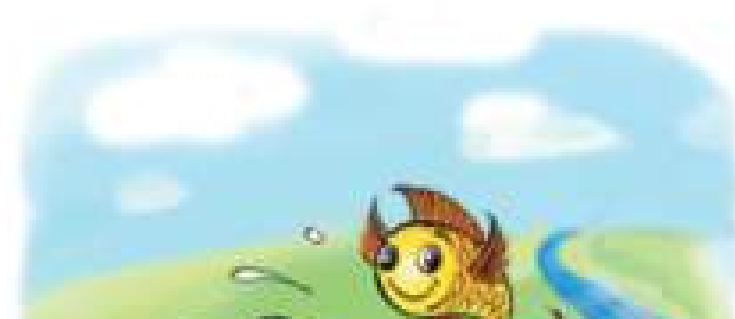

Я всю красу, що навкруги, —
схід сонця, запашні луги,
весняний сад, ясну зорю —
на музику перетворю.

Дзвінку розмову солов'їв —
на ніжний
мелодійний спів,
веселі дощові струмки —
на марш
грайливий і дзвінкий.

Попрацюймо разом!

Пригадайте музичні твори за малюнками.
Послухайте фрагменти.

Послухай і розучи пісню. Зверни увагу на речитатив — ритмічне промовляння тексту пісні.

ХУДОЖНИК

Музика і слова А. Олєйнікової

1. Візьму пензлів я набір,
ставлю на мольберт папір.
Намалюю я пейзаж
і до рук беру гуаш.

Приспів:

Художник я, друзі, —
знають у окрузі,
що я з фарбами дружу,
олівцями дорожу,
знаю різні жанри —
вправність покажу.

2. Намалюю натюрморт,

Словничок

Графіті (з італ. — дряпати) — у давнину техніка настінного малярства. У сучасному розумінні — розпис стін будинків, ліфтів тощо.

Офорт — різновид графічного малюнка на металі, який застосовують у друкарстві.

Розглянь, як художник намалював карту основних жанрів музичного мистецтва.

МИСТЕЦТВО МАЛЮЄ ПЕЙЗАЖ

Розглянь репродукцію картини української художниці Євгенії Миронової.

Едвард Гріг. Симфонічна картина «Ранок»

Музичний пейзаж створив норвезький композитор **Едвард Гріг**.

Наче фарбами, музика малює картину ранкового пробудження природи. Повільно сходить сонце, і на зміну вранішнім сутінкам приходить новий світлий день...

П'єса звучить у виконанні симфонічного оркестру. Твір побудовано на одній мелодії, що повторюється кілька разів у виконанні різних інструментів.

Звучання флейт і валторн нагадують пташиний щебет і спів мисливського рогу.

*Ганс Даль.
Високо в горах*

Подихом музики. Чи подібна вона до твоєї? 同音同調

Послухай пісню. Що вона змальовує?
Чи можна її назвати пісенним пейза-
жем?

ЗІЙШОВ МІСЯЦЬ

Музика *В. Поповича*, слова *Ю. Боршош-Кум'яцького*

1. Подивися, над водою
зійшов місяць над горою.
Ясний місяць, срібні зорі
розгубилися в просторі.
2. Місяць в річку зазирає,
блїде личко умиває.
Тихий вечір в горах знову
кличе листя на розмову.
3. Поле, поле, ліс, діброва.
В лісі – пісня пречудова.
Місяць кинув ліс і звори*,

Хвилинка-говоринка

Прочитайте текст. Розгляньте репродукції.
Які види пейзажів на них представлено?

Пейзаж може зображати не лише природу, а й міські та сільські краєвиди, архітектурні споруди, фантастичні композиції тощо.

У сучасному мистецтві існують різні види пейзажів:

- природний,
- міський,
- сільський,
- парковий,
- архітектурний,
- морський (марина),
- фантастичний тощо.

Ганна Добродій.
Старе місто

МИСТЕЦТВО МАЛЮЄ ПОРТРЕТ

Розглянь ілюстрації. До яких видів образотворчого мистецтва належать ці твори?

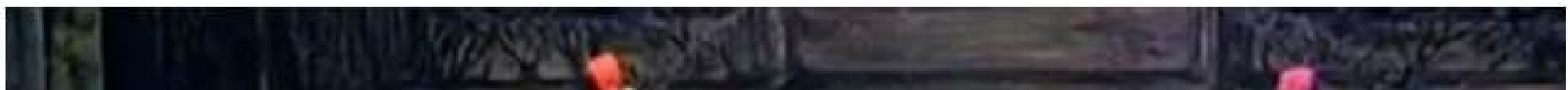

Богдан Павловський. «Принц і Білосніжка», «Гноми» (з балету «Білосніжка та семеро гномів»)

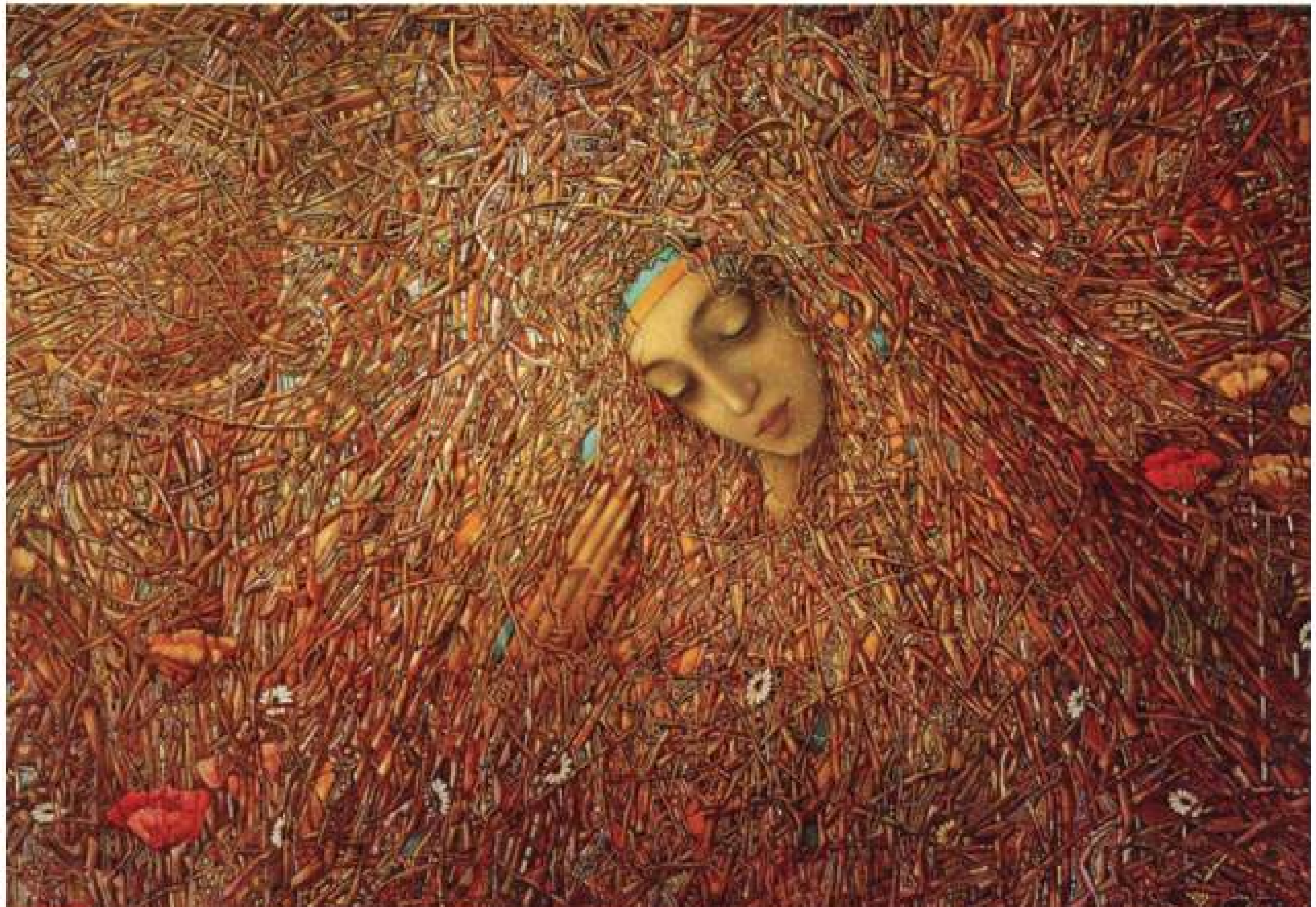
Портрет — важливий жанр образотворчого мистецтва. Також портрети популярні у фотомистецтві, а в літературі виглядають як словесний опис людини.

У музиці портрети створено засобами музичної мови. Такі портрети «намалював» звуками польський композитор **Богдан Павловський** у балеті «Білосніжка та семеро гномів» за казкою братів Грімм.

Розглянь репродукцію картини. Як ти розумієш її назву? Чим особливий цей портрет?

Прочитай вірш. Поміркуй, яка музика відповідає образу дівчинки-Весни.

ДІВЧИНКА-ВЕСНА

Музика *Н. Галабурди*, слова *Н. Забіли*

1. Весела, гарна, кучерява
маленька дівчинка-Весна
біжить, сміється, сіє трави,
і пісня ллється голосна.
Ла... Красна дівчина-Весна.
2. По всіх усюдах пісня лине,
усе пробуджує від сну,
і всі комахки, всі рослини
вітають дівчинку Весну.
Ла... Красна дівчина-Весна.
3. Дерева просять:

МИСТЕЦТВО ЗМАЛЬОВУЄ ПОБУТ

Розглянь зображення. Який сюжет кожного з них? Як назвати ці твори одним словом?

Віктор Косенко. «Скакалочка» (зі збірки
«24 дитячі п'єси для фортепіано»)

Життя і побут дитини зобразив український композитор **Віктор Косенко** в збірці «24 дитячі п'єси для фортепіано». Зрозуміти зміст кожної п'єси допомагає програмна назва: «Не хочуть купити ведмедика» й «Купили ведмедика», «На узліссі», «За метеликом», «Дощик»...

Одна з п'єс збірки — «Скакалочка» — зображає улюблену дитячу забаву. Музика твору швидка та весела, як і дитяча гра.

Послухай пісню. Яку картину побуту вона змальовує? Чи відповідає змісту пісні картина?

ВИЙШЛИ В ПОЛЕ КОСАРІ

Українська народна пісня

1. Вийшли в поле
косарі
косить ранком
на зорі.

Приспів:

Гей, нуте,
косарі,
бо не рано
почали.
Хоч не рано
почали,
та багато утяли!

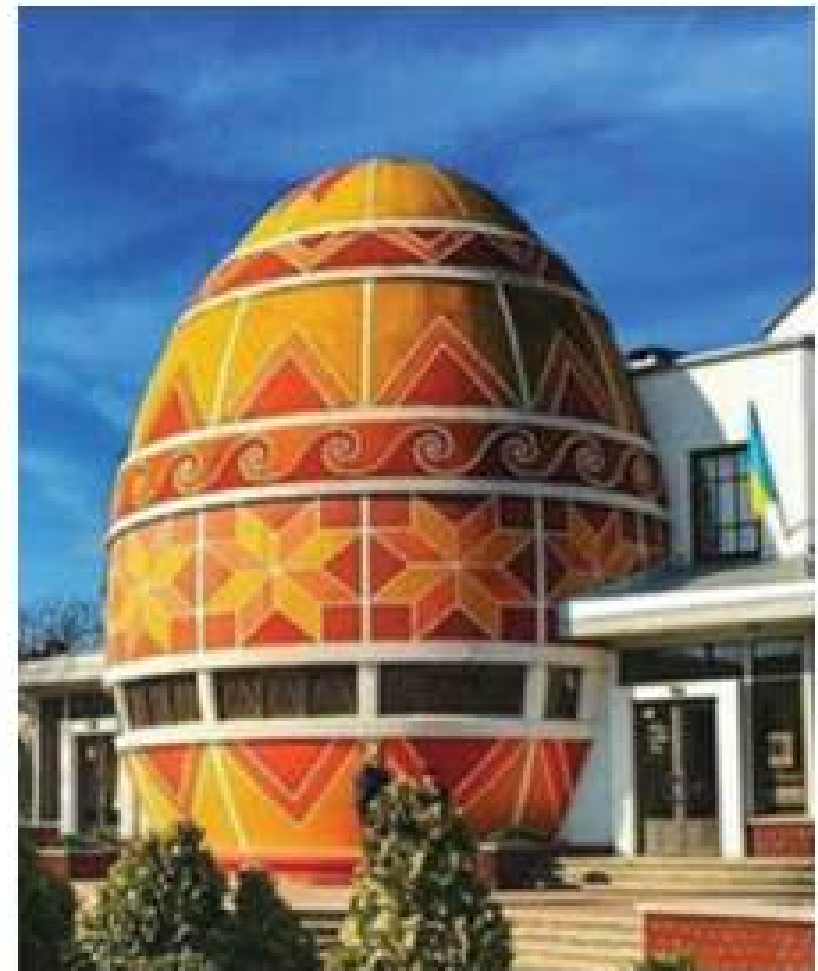
Прочитай текст. Розглянь фото. Що ти знаєш про свято Великодня?

Важливою частиною побуту українського народу є підготовка до Великодня. Головною прикрасою цього свята є яйце – символ весняного відродження, сонця й життя.

З давніх-давен українці розписували яйця у різних техніках:

- крашанка,
- крапанка,
- дряпанка,
- писанка.

Найпростіше виготовити крашанку — зварити яйце у лушпинні цибулі. А найскладніше — писанку, яку прикрашають за допомогою воску й барвників.

*Музей писанки
у Коломиї*

ІСТОРИЧНІ ТВОРИ У МИСТЕЦТВІ

Прочитай текст. Розглянь репродукцію. Що поєднує їхній зміст?

У кожній бандурі —
коштовна перлина:
душа кобзаря —
співця України.
Бо пісня про волю
навік застається,
із серця у серце
вогнем переллється.
А струни бандури
сумують і плачуть.
В них наше минуле

Микола Лисенко. «Дума кобзаря» (з опери «Тарас Бульба»)

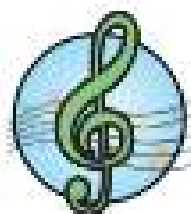
«Тарас Бульба» — історична опера про подвиги українського козацтва. Її написав український композитор **Микола Лисенко**.

За сюжетом твору, старий кобзар співає старовинну думу і закликає людей постояти за вітчизну.

Послухай «Думу кобзаря».
Розкажи про характер музики.
Чи змінюється він протягом твору?

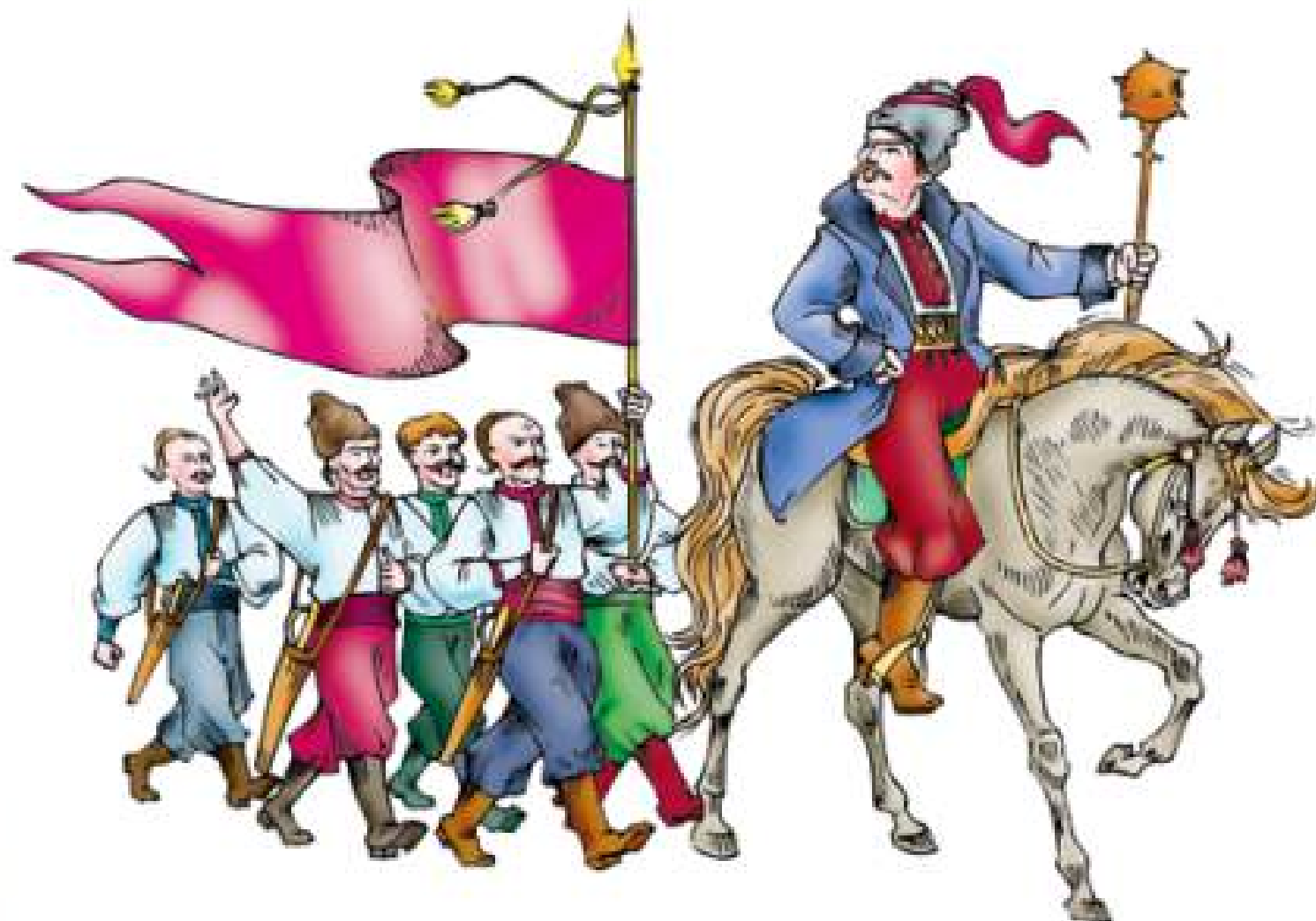

Послухай пісню. Про що вона? Чи можна назвати твір піснею-маршем?

ГЕЙ, ТАМ НА ГОРІ СІЧ ІДЕ

Українська стрілецька пісня

1. Гей, там на горі
Січ іде,
гей, малиновий
стяг несе,
гей, малиновий...

Приспів:
Наше славне
товариство
гей, марширує:
раз, два, три.

2 Гей, попереду кошовий

Попрацюймо разом!

	4/4 ♪ ♪ ♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪
	4/4 ♪ ♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪
	4/4 ♪ ♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪	♪ ♪ ♪ ♪

Продумайте план виконання пісні, використовуючи чергування сольного та хорового співу. Виконайте пісню-марш з ритмічним супроводом за поданим зразком.

Розглянь старовинний і сучасний герби. Які деталі зображень симетричні, а які — ні?

СВІТ ТВАРИН У МИСТЕЦТВІ

Розглянь зображення. Що поєднує зміст цих мистецьких творів?

Тамара Кудиш

Чарльз Барбер

Каміль Сен-Санс. «Кури та півні», «Королівський марш лева»

Світ тварин яскраво зображений у музичному мистецтві. Наприклад, французький композитор **Каміль Сен-Санс** написав сюїту «Карнавал тварин».

Сюїта — музичний твір, що складається з окремих частин, поєднаних спільним задумом. У сюїті «Карнавал тварин» 14 п'єс: «Королівський марш лева», «Кури та півні», «Черепахи», «Слон», «Кенгуру», «Акваріум», «Зозуля в глибині лісу», «Лебідь» та інші.

Послухай музичні твори.
Що вони зображають і виражають?
Які картини малює музика?

Послухай і розучи пісню. Що вона виражає і зображає? Які звуки імітуються у приспіві?

ЗОЗУЛЯ

Польська народна пісня
Український текст *М. Фіненка*

1. Подружки у гаю
пісеньку співають,
а зозуля сива
їм допомагає.

Приспів:

Ку-ку! Ку-ку!
Ля-ля-ля! Ля-ля-ля!
О-ді-рі-ді,
о-ді-рі-ді-ді-на,
о-ді-рі-ді-ді-на, у-ха!

2. Чуюш, гре-сепілко

----- Це цікаво знати! -----

Мазурка — польський народний танець. Його «ім'я» походить від назви польської області Мазовії. Музика мазурки весела, рухлива, у тридольному розмірі.

Виконують танець парами. У мазурці немає певних фігур, тому танцюристи імпровізують — вигадують рухи у ході танцю.

Мазурка виникла як народний танець, а згодом набула шляхетності, блиску і стала одним з найпопулярніших бальних танців.

Мазурка
(давня гравюра)

Розглянь схему малювання пташки. З яких етапів воно складається?

ЩО ТАКЕ НАТЮРМОРТ

Розглянь репродукції та фото. Що на них зображено? Чим вони подібні?

Анастасія Щербенко.

Катерина Білокур.

Арам Хачатурян. «Танець із шаблями» (з балету «Гаяне»)

Натюрморти бувають на будь-який смак: фрукти й овочі, геометричні фігури, посуд і навіть зброя...

А вірменський композитор **Арам Хачатурян** використав зброю в балетній виставі. Один з номерів його балету «Гаяне» — ушавлений «Танець із шаблями».

Яскрава та ритмічна музика твору поєднується з виразною динамічною хореографією.

Послухай пісню. Про що вона?
Розглянь ілюстрацію. Чи можна на-
звати її натюрмортом?

КОЛИСКОВА ШКОЛІ

Музика та слова *О. Лобової*

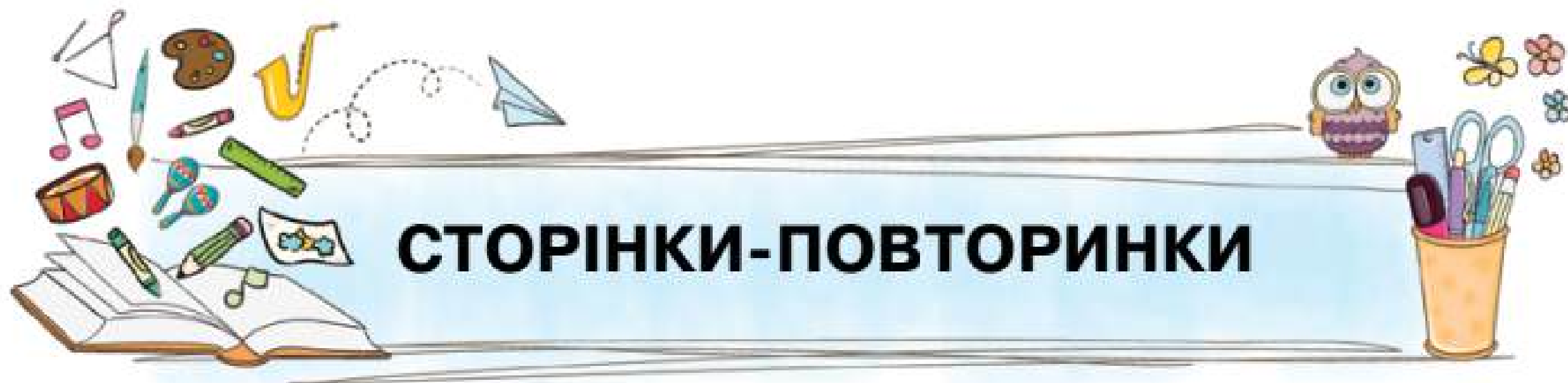

1. Закотився день за обрій,
опустився вечір добрий,
і чаклунка-ніч розкрила
в небі зоряні вітрила.
Все затихло: ліс і річка,
слон і пташка невеличка;
все затихло — і навколо
все заснуло — навіть школа.
2. Дзвоник спить —
затих до ранку,
сміх пішов з шкільного ґанку,
біля дошок сплять указки,

Розглянь натюрморти. До якого виду образотворчого мистецтва належить кожний із них?

СТОРІНКИ-ПОВТОРИНКИ

1. Пригадай музичні твори за зображеннями. Які музичні «кити» в них представлено?

Розглянь зображення. Яким художнім жанром вони поєднані?

Поміркуй, чи представлені на цих портретах такі види образотворчого мистецтва:

ГРАФІКА

ЖИВОПИС

СКУЛЬПТУРА

Дізнайся про літні народні свята і обряди.
Розучи відповідну обрядову пісню.

СТОРІНКИ-ПІДКАЗКИ СЛОВНИК

Анімалістичний жанр — художнє зображення тварин у графіці, живопису, скульптурі, декоративно-прикладному мистецтві. Художників, що малюють тварин, називають *анімалістами*.

Ансамбль — колектив з кількох виконавців. Найбільш поширені ансамблі: *дует, тріо (терцет), квартет*.

Балет — музично-театральна вистава, де всі персонажі танцюють.

Бальні танці — парні танці для виконання на балах. Більшість баль-

Генрієтта
Роннер-Кніп.
Кошенята

*Валерій Аблец.
Український пейзаж
(графіка)*

Гімн — урочиста, величальна пісня, один з найдавніших вокальних жанрів. Державний гімн — офіційний символ держави.

Графіка — вид образотворчого мистецтва, якому властиве широке застосування ліній, штрихів і плям та незначне використання кольору.

Графіті — у давнину техніка настінного малярства. У сучасному розумінні — розпис стін будинків, ліфтів тощо.

Декоративно-прикладне мистецтво — вид мистецтва, творами якого є художньо прикрашені вироби, які застосовують у повсякденному житті: посуд, одяг, килими, іграшки тощо.

Дума — старовинний вид українських народних пісень про історичні події, народних героїв.

Ескіз — попередній начерк малюнка, картини, будів-

Класичний танець — виразні, досконалі, спеціально дібрані рухи. Класичний танець є основою балету.

Балет. Класичний танець

Марш — музичний твір в енергійному, чіткому 2- або 4-дольному ритмі та наближеному до крокування темпі. Основні види маршів: *воєнні, спортивні, дитячі, весільні, траурні, концертні* тощо.

Маршовість — поєднання характерних ознак маршу: чіткості, енергійності, ритмічності.

Метр — рівномірне чергування сильних і слабких долей у музиці. Основні музичні метри: *дводольний і тридоль-*

Образотворче мистецтво — графічні, живописні, скульптурні твори, які людина сприймає за допомогою зору.

Обробка — авторський музичний твір, в якому інший (найчастіше народний) твір змінено, збагачено, пристосовано для певного виконання.

Опера — музично-театральна вистава, де всі персонажі співають. В оперній виставі поєднуються музика та література, театральне, хореографічне та образотворче мистецтва.

Орнамент — візерунок або узор, елементи якого ритмічно повторюються. Орнаменти бувають: *стрічкові та розеточні; геометричні, рослинні, тваринні* тощо.

Пейзаж — жанр образотворчого мистецтва, в якому зображено природу, місцевість. В українському мистецтві для позначення пейзажу також використовують слово **краєвид**.

Пісенність — поєднання характерних ознак пісні: мелодійності, співучості, наспівності. Найважливіший елемент пісенності — мелодія.

Портрет — зображення чи опис людини або групи людей (індивідуальний чи груповий). Портрети поширені у графіці, живопису, скульптурі, фотомистецтві, літературі тощо.

Розетка — орнамент, вписаний в коло, квадрат або в іншу фігуру правильної форми. Елементи розетки симетричні (однакові) відносно центру.

Скульптура — вид образотворчого мистецтва, твори якого мають об'ємну форму і виконуються з твердих або пластичних матеріалів (пластиліну, глини, каменю, металу тощо).

Сюїта — музичний твір, що складається з окремих частин, поєднаних спільним задумом.

Тактування — показ музичного метру помахами рук. На сильну долю (раз) рука диригента завжди рухається

*Микола Рачків.
Дівчина-українка
(портрет)*

Юні друзі! 3

Розділ перший
РІЗНОВИДИ МИСТЕЦТВ

Розмаїття мистецького світу 5

Україна 7

Муз. М. Ведмедері, сл. Н. Іванюк

Народне та авторське, давнє й сучасне 8

Їхав козак за Дунай 9

Українська народна пісня

Види музичного мистецтва 12

Ой ходить сон 13

Українська народна пісня

Таємниці вокальної музики 16

Як складається пісенька? 17

Графіка – основа малювання	38
Дід Андрій	40
<i>Румунська народна пісня, укр. текст О. Лобової</i>	
Мистецтво «живого писання»	42
Барви рідної землі	44
<i>Муз. О. Злотника, сл. О. Вратарьова</i>	
Об'ємний світ скульптури	46
Семеро гномів	48
<i>Муз. і сл. А. Житкевича</i>	
Декоративно-прикладне мистецтво	50
Бабусяна вишиванка	52
<i>Муз. С. Родька, сл. А. Бінцаровської</i>	
Мистецтво створення споруд	54
Пісня про Новий Рік	56
<i>Музика і слова Н. Май</i>	
Магічне мистецтво кіно	58
Ой, щедрівко	60
<i>Муз. І. Островерхого, сл. В. Кленца</i>	

Країна співучих мелодій	78
Зимова колисанка	79
<i>Муз. О. Зозулі, сл. М. Баліцької</i>	
Країна Чітких Кроків	82
Гей, розвивайся, дуб зелененький	84
<i>Українська народна пісня</i>	
Марші у мистецтві та житті	86
Ми — нащадки козаків.	88
<i>Муз. А. Олєйнікової, сл. І. Чайченко</i>	
Країна Загадкових Ритмів	90
Веселі чобітки	93
<i>Муз. А. Філіпенка, сл. Т. Волгіної</i>	
Чарівний світ балету	94
Подоланочка	96
<i>Українська народна пісня</i>	
Магія опери	98
Весняні квіти	100
<i>Муз. О. Пенюк-Водоніс, сл. О. Пчілки</i>	

Історичні твори у мистецтві	120
Гей, там на горі Січ іде	122
<i>Українська стрілецька пісня</i>	
Світ тварин у мистецтві	124
Зозуля	126
<i>Польська народна пісня, укр. текст М. Фіненка</i>	
Що таке натюрморт	128
Колискова школі	130
<i>Муз. і сл. О. Лобової</i>	
Сторінки-повторинки	132
Твої мистецькі канікули	134
Сторінки-підказки (словник)	135

**Посилання на малюнки і фото,
використані в підручнику**

Навчальне видання

ЛОБОВА Ольга Володимирівна

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для 3 класу
закладів загальної середньої освіти

Відповідальна за випуск *Олена Корбуш*
Художня редакторка *Марія Корбуш*